

KRISTIJONO DONELAIČIO „METŲ“ FRAGMENTŲ VERTIMAS Į LATVIŲ KALBĄ XIX A. PIRMOSIOS PUSĖS LATVIŲ LITERATŪROS KONTEKSTE

Ināra Klekere | Latvijas Nacionālā bibliotēka
Mūkusalas iela 3, Rīga, LV-1423
El. paštas: Inara.Klekere@lnb.lv

Straipsnis skiriamas Karlo Friedricho Watsono (lat. Kārlis Frīdrihs Vatsons, 1777–1826) atliktam K. Donelaičio „Metų“ fragmentų vertimui į latvių kalbą: aptariami du poemos teksto fragmentai, skelbti 1822 ir 1823 metų Kuržemės kalendoriuje „Veca un jauna laika grāmata“, pabrėžiant šios publikacijos vietą XIX a. trečiojo dešimtmečio latvių literatūros kontekste.

Latvių literatūrologijoje K. F. Watsono vertimas tradiciškai interpretuojamas akcentuojant, jog šis darbas turi Apšvietos amžiaus literatūrai būdingų požymių. Tačiau tuo metu, kai pasirodė K. F. Watsono vertimai, Apšvietos idėjos buvo beveik išsekusios ir latvių literatūroje jau buvo galima įžiūrėti ankstyvojo romantizmo įtaką. Kaip ir kiti žymūs žodinio meno pavyzdžiai, taip ir „Metų“ tekstas buvo nesenstantis, jo universalizmas atvėrė galimybes įvairiai išryškinti bei išdėstyti tekstą. „Metai“ susisiejo su tomis naujosios vertybėmis, kurias XVIII–XIX a. sandūroje vokiečių, o šiek tiek vėliau ir latvių literatūrai suteikė ankstyvasis romantizmas. Tai liudija gamtos pabudimo ir „nepedagogizuotos“ vaikystės vaizdavimas „Pavasario linksmybių“ vertime. Pasisakymas prieš valstiečių (originale – lietuvių; vertime – latvių) kartais nekritišką požiūrį į „vokiškumą“ ir savo tautybės paniekinimą siejosi su J. G. Herderio, o vėliau – ir su ankstyvojo romantizmo atstovų požiūriu į tautiškumą kaip fenomeną, vertą dėmesio ir tyrimų. Nežinoma, ar K. F. Watsonas mokėjo lietuvių kalbą, tačiau vertimui jis naudojo dvikalbį lietuvių ir vokiečių leidinį. Vertėjas aiškiai matė abiejų baltų kalbų – latvių ir lietuvių – artimumą. Anot jo, latvių kalba tebuvo „stipriai“ modifikuotas lietuvių kalbos dialektas.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: *Kristijonas Donelaitis, Apšvieta, ankstyvasis romantizmas, lietuvių ir latvių literatūriniai ryšiai.*

Praėjus dvejiems metams po Liudviko Rėzos (1777–1840) parengtos Kristijono Donelaičio (1714–1780) poemos *Metai* pirmosios dvikalbės publikacijos,¹ latvių skaitytojai taip pat galėjo susipažinti su šio kūrinio fragmentais – Karlo Friedricho Watsono (1777–1826) išverstomis 284 „Pavasario linksmybių“ eilutėmis, publikuotomis dviejuose Kuržemės kalendoriaus „Seno ir naujo laiko knyga“ (lat. „Veca un jauna laiku-grāmata“) leidimuose – 1822 ir 1823 metais.²

K. F. Watsonas buvo vienas tų Kuržemės Baltijos vokiečių inteligentijos atstovų, kurie savo jėgas paaukėjo ne tik latvių raštijai, bet taip pat prisidėjo prie bendro literatūrinio proceso vystymo. Nors ir studijavęs teologiją bei iki gyvenimo pabaigos dirbęs evangelikų liuteronų kunigu Lestenės ir Strutelės parapijose Kuržemėje, Latvijos kultūros istorijoje jis daugiau žinomas kaip pasaulietinės mąstysenos asmenybė, pirmojo latvių savaitraščio „Latvių laikraščiai“ (lat. „Latviešu Avīzes“), pradėjusio eiti 1822 m., steigėjas ir redaktorius. K. F. Watsonas negalėjo didžiuotis, jog priklauso kokiam nors senai Kuržemės kunigų dinastijai, jo tėvas buvo Jelgavos akademinės gimnazijos profesorius. 1798 metais K. F. Watsonas pradėjo studijuoti jurisprudenciją Leipcigo universitete, bet po kelių mėnesių dėl Rusijos imperatoriaus Pavelo II (1754–1801) įsakymų, kuriais buvo reaguota į Didžiąją prancūzų revoliuciją, piliečiams buvo uždrausta likti užsienyje, todėl K. F. Watsonui teko nutraukti studijas ir grįžti į Jelgavą. Paskui jis atsidėjo teologijos studijoms Getingeno universitete. 1803 metais pradėjo dirbti kunigu, o kartu aktyviai veikė Kuržemės inteligentijos visuomeniniame gyvenime bei knyginkystės srityje.

K. F. Watsono sumanymas versti *Metus* neapsiribojo tik publikacija kalendoriuje. Latvijos universiteto akademinėje bibliotekoje išliko ir keturi jo rankraštiniai sąsiuviniai su šios poemos vertimu (po du beveik vienodus egzempliorius su „Pavasario linksmybių“ ir „Vasaros darbų“ vertimais).³ Ten tilpo gerokai daugiau – apie 650 išverstų eilučių. Vieno sąsiuvinio antraštiniame lape padarytas įrašas liudija, kad 1824 metais savo vertimo pavyzdį K. F. Watsonas įteikė Latvių literatūros draugijai (*Lettisch-literarische Gesellschaft*).⁴ Prie rankraščio buvo pridėta pratarmė vokiečių kalba, kurioje vertėjas pažymėjo, jog apsiima baigti vertimą, jeigu draugija jį pripažins tinkamu publikuoti knygoje. Apie tai, kad mažai išsilavinusiam valstiečiui K. Donelaičio poetinis tekstas gali būti sunkiai suprantamas, K. F. Watsonas užsimena trumpame dialoge su skaitytoju publikacijos pratarmėje 1823 metų kalendoriuje: „tai tikrai gražu, bet skaitymas pagal tuos svetimus žodžius esąs labai sunkus“. Ko gero, tai suprasdamas 1824 metais Latvių literatūros draugijai įteikto rankraščio vokiečių kalba parašytoje pratarmėje „Vorwort“ K. F. Watsonas rašė, kad *Metų* leidinys galėtų būti pravartus mokykloms ir mokytojų seminarams (tuo metu dar neįkurtiems!) kaip skaitymo balsu knyga (*Vorlesenbuch*). Šiam tikslui nieko kito tinkamesnio negali būti už hegzametro eiles. Sunku pasakyti, ar šis K. F. Watsono

sumanymas liko neįgyvendintas dėl jo amžininkų supratimo trūkumo, ar dėl paties vertėjo greitos mirties 1826 metais.

Neabejotina, kad publikacijos kalendoriuose buvo reikšmingas įvykis to meto literatūriniam procese, ypač dėl to, kad iki pat XIX amžiaus vidurio jis daugiausia plėtojosi literatūrinių vertimų pagrindu.

Kad tiksliau pažymėtume *Metų* vietą poezijos proceso raidoje, reikia pasakyti, kad, praėjus pusamžiui nuo to laiko, kai K. Donelaitis parašė savo poemą (1765–1775) iki jos vertimo patekimo į latvių literatūros apyvartą, Apšvietos literatūra Latvijoje išgyveno keletą raidos stadijų, kai pasikeitė trys, nors ir negausios, tačiau tarpusavyje skirtingos literatūrų kartos.

Vienas pirmųjų atstovų buvo K. Donelaičio vienmetis Gothardas Frydrikas Stenderis (taip pat vadintas Senuoju Stenderiu, 1714–1796) – latvių pasaulietinės literatūros pradininkas, su kurio vardu ir kūriniams yra siejamos pirmosios pasaulietinio turinio poezijos, prozos ir mokslo populiarinimo knygos latvių kalba. Jo kūryboje dar buvo atpažįstama Baroko laikotarpio rašybos įtaka, kuri daugiausia pateko iš vokiečių ankstyvojo Apšvietos amžiaus poeto Bertoldo Hindriko Brockeso (1680–1747) vertimų į latvių kalbą.

Antrąją sąlyginai yra laikoma Senojo Stenderio vaikų karta. Vienas ryškiausių tos kartos literatūrų buvo ir jo sūnus Aleksandras Johanas Stenderis (1744–1819). Literatūroje parodyta vėlyvajam Apšvietos amžiui būdinga socialinė misija – tų naujųjų laikų normų, vertybių ir idealų, kuriuos į Europos viešąją nuomonę atnešė Didžioji prancūzų revoliucija, atskleidimas literatūrinėje kūryboje (dažnai paslėpta forma). Du XIX amžiaus pradžioje publikuoti Friedricho Schillerio (1759–1805) odės „Džiaugsmui“ vertimai, kuriuos atliko A. J. Stenderis ir K. G. Elverfeldas (1756–1819), yra vertinami kaip to meto literatūrinės paradigmos poetinė kulminacija.⁵

K. Donelaičio poemos vertėją į latvių kalbą Lestenės ir Strutelės parapijų kunigą K. F. Watsoną galėtume laikyti trečiosios latvių literatūrų formacijos atstovu. Jai priklausiusių autorių veikla buvo aktyvesnė apie 1820 metus, kai valstiečiai buvo

1 DONELAITIS, Christian. *Das Jahr in vier Gesängen*. Ein ländliches Epos aus dem Litauischen des Christian Doneleitis, genannt Donalitus, in gleichem Versmaass ins Deutsche übertragen von D. L. J. Rhesa, Königsberg, 1818. XXI, 162 S.

2 DONELAITIS, K. Gada jaucums, gada grūtums. [K. F. Watsona tulk.]. In *Veca un jauna laiku-grāmata uz to 1822tru gadu..* Jelgava, [1821, 33–39] lap.; DONELAITIS, K. Gada jaucums, gada grūtums: turpinājums. [K. F. Watsona tulk.] In *Veca un jauna laiku-grāmata uz to 1823šu gadu.* Jelgava,

[1822], [33–39] lap.

3 Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas Rokrakstu un reto grāmatu nodaļa: LDB 5348, LDB 5349, LDB 5350, LDB 5351.

4 LDB 5349, titlp.

5 ELFERFELDS, K. *Līgmības dziesma*. In ELFERFELDS, K. G. *Līgmības grāmata*. Jelgava, 1804, lap. 1–5; STENDERS, A. J. *Līgmība*. In STENDERS, A. J. *Dziesmas, stāstu dziesmas, pasakas etc.* Jelgava, 1805, lap. 30–34.

atleisti nuo baudžios Kuržemėje (1817) ir Vidžemėje (1817) ir įsteigti „Latvių laikraščiai“. Studijų metais šie literatai daugiau ar mažiau buvo susipažinę su vokiečių klasikų ir ankstyvojo romantizmo atstovų darbais, ir ten išreikštos iniciatyvos kartkartėmis atsiskleisdavo jų publikacijose. Literatūrinė kūryba, visų pirma Karlo Hugenbergerio (1784–1860) verstuose Johanno Goethe’s ir F. Schillerio kūrinuose įgavo naują – talento išraiškos ir estetinio pasimėgavimo bruožą. K. Donelaičio poemos fragmentai, kuriuose „visų metų su žeme susiję džiaugsmi ir sunkumai, valstiečių arba artojų darbai, jų gyvenimas, taip pat jų dorybės ir ydos“⁶, nebuvo tinkami šiam išlaisvėjusio meno judėjimui.

Tuo laikotarpiu, kuris praėjo nuo poemos sukūrimo (apie 1765–1775 metus) iki jos vertimo į latvių kalbą, kasdienis valstiečių gyvenimas nebuvo tiek daug pakitęs, kad latvių kalendoriaus skaitytojams teksto „retrospektyvus atspalvis“ būtų papildomas pasunkinimas. Priešingai, vokiečių Apšvietos laikotarpio poezijos vertimuose į latvių kalbą valstiečių buitį skyrėsi nuo realybės, juose trūko kasdienio gamtos ir žmonių gyvenimo veiklos niuansų vaizdavimo, kokį randame K. Donelaičio poemoje.

Nežinome, kaip gerai K. F. Watsonas mokėjo lietuvių kalbą. „Metų“ vertimo rankraštyje vokiečių kalba parašytoje pratarmėje jis pažymi, kad latvių kalba yra tik stipriai modifikuotas lietuvių kalbos dialektas (*ein stark modifizierter Dialekt des Litauischen*).⁷ Tai, kad K. F. Watsono vertimui kaip šaltinis tarnavo dvikalbis lietuvių ir vokiečių leidinys, leidžia įsivaizduoti, kad greičiausiai vertėjas pasinaudojo galimybe pažvelgti į abi teksto versijas.

Kalendoriuose išspausdinti *Metų* fragmentai liudija apie nutolimą nuo praktinio pragmatinio pasaulio suvokimo, kuris dešimtmečius buvo kultivuojamas ir dominavo latvių pasaulietinėje literatūroje.

Į 1822 metų kalendorių įtrauktame K. Donelaičio tekste „Metų malonumai, metų sunkumai“ yra pasakojimas apie gamtos pabudimą pavasarį. Nors įvairių gamtos padarų būtis daug kur sutampa su žmonių gyvenimu, jie nėra panašūs į didaktinius reprezentantus. Tiesiogiai į žmones atsigręžiama tiktai šio teksto paskutinėse 20 eilučių (nuo 122), kur sužinome apie Didvilą (originale Diksas), kuris „pakėlęs galvą kaip gaidys valstiečių kalvėje“, ir jo priešybę Bertulį (originale Krizas), kuris „iš tiesų panašus į lakštingalą“. K. F. Watsono verstose „Pavasario linksmybių“ eilutėse valstiečiams adresuoti pamokymai (pateikti ne „mokyto“ autoriteto, bet remiantis patriarchalinio kaimo patirtimi) yra palyginti mažiau reikšmingi negu gamtos ritmui paklususio natūralus gamtos ir žmonių gyvenimo paveikslas.

Žmonių gyvenimo būčiai daugiau dėmesio skirta 1823 metų kalendoriuje paskelbtame antrame poemos fragmente (apie 160 eilučių), per kurį K. F. Watsonas randa galimybę išreikšti savo požiūrį į latvių etnosą bei jo išlikimą esant pagundų suvokietėti. XIX amžiaus pradžioje į socialinį diskursą atėjusios idėjos apie latvių

suvokietėjimą dėl geresnės pačių latvių ateities (ryškiausias šių pažiūrų reiškėjas buvo A. J. Stenderis, kuris jau 1805 metais išsakė norą, jog „visoje Kuržemėje ir Vidžemėje būtų viena tauta, viena vokiečių kalba ir būtų skatinama viena vienintelė garbinga būtis!“⁶) jam buvo nepriimtinos. Žodine menine kalba savo pažiūras jis galėjo išreikšti ir K. Donelaičio hegzametru, nes „vokiškumas“ K. Donelaičio poemoje ne tik formaliai, bet ir gilesne prasme sutapo su tokiu pačiu, tiktai nainkančiu latviškumą, prieš ką pasisakė K. F. Watsonas. Jo pažiūrų žmogui visa tai galėjo atrodyti grėsminga pirmaisiais baudžiavos panaikinimo metais, nes greta to dar atsirado baimė, kad miestai pritrauks nestabilios padėties latvių valstiečius. Net pragmatiniais sumetimais, nekritiškai priimdamas išorines svetimo tapatumo apraiškas, žmogus gali prarasti savo vidinę struktūrą.

*Prāta vīram smiekli nāk, kā lepojās Jānīts (originālā Milkus),
Kunga sulainis tapis, visiem muguru rāda,
Zemnieku kārtu apsmādēdams, par sliktu to tura,
Ak tu neļēgs tu! – Kam celi galvu tik augsti? –
Piemini, Jāniti, ka pats par ganu tu biji!
Māju puisis, pērnā gadā liecības gāji! –
Zābakas jaunas vēl, ko postalū vietā nu valko (originale apie 256–264 eilutes).*

K. F. Watsono požiūris į latvių (taip pat į lietuvių) tautą giminingas Johanno Gotfriedo Herderio (1744–1803) ir vokiečių neoromantikų požiūriui į tautų dvasinės kultūros savitumą bei reikšmingumą. 1817 metais Kuržemės literatūros ir meno draugijoje (*Kurländische Gesellschaft für Literatur und Kunst*) savo pranešime apie latvių kultūros vystymąsi K. F. Watsonas skatino praplėsti literatūrinius latvių kalendorių priedus ir įsteigti latvių mėnraštį.⁹ Vėliau jo redaguotose „Latvių laikraščių“ skiltyse šalia kitų poezijos publikacijų atsirado vieta, skirta lietuvių dainų vertimų bandymams.¹⁰

Reikia pažymėti, kad būtent dėl savo tautinių pažiūrų K. F. Watsonas buvo kritikuotas tiek amžininkų, tiek vėlesnių kartų tyrėjų, mat, jų manymu, galimybė uždrausti konservatizmą ir jo vystymąsi atvertų latviams kelią į „aukštesnio“ sluoksnio gyvenimą.

6 WATSONS, K. F. Dialogs, ievadot K. Donelaiša „gada laiku“ tulkojumu. In *Vēca un jauna laiku grāmata uz to 1822tru gadu*. Jelgava, [1821], lap. [33–34].

7 LDB 5348, 2 lap.

8 STENDERS, A. J. *Dziesmas, stāstu dziesmas, pasakas etc*, lap. 5.

9 WATSON, K. Plan über Art und Weise, wie die Gesellschaft auf die Kultivierung des lettischen Landvolkes einwirken könne. In *Jahresverhandlungen der kurländischen Gesellschaft für Literatur und Kunst*. Bd. 1. Mitau, 1819, S. 45–52.

10 No leišu dziesmām. *Latviešu Avīzes*, nr. 8, 1822 23. febr.

K. Donelaičio eilutėse latvių skaitytojai susidūrė su tam laikui nauja, Apšvietos literatūrai nebūdinga, tačiau būdinga vėlyvojo romantizmo literatūrai, „nepedagogizuota“ vaikystės koncepcija,¹¹ kurioje vaikystė yra reikšminga pati savaime:

*Jo mēs visi jaunumā, kad mazi vēl bijām,
Bērnu neįēdzībā nedarbus darijām diezgan.
Puiķēļi būdami mēs daudzreiz plūkušies esam,
Visur skraidīdami ar skādi darijām brīžam.
Še viens pulks no stībām zirgus pataisa, jādams
Panču pančam dubļos, pelcos [peļķēs-i.k.], brīde it tišām,
Citi pātagas vīdamies paplīšķēja leņņi (originale maždaug 297–304 eilutės).*

*Visiem zināms ir, kā bērni vasarā spēlē, –
Kunga, kā ir ļaužu bērni sasēžās kopā,
Mīlīgi smiltis spēlē, nieku valodas tēzē (originale 308–310 eilutės).*

Romantizmui būdingą žmonių aistrų vaizdavimą liudija vienas K. Donelaičio poemos epizodų (203–237 eilutės), kuris vertime buvo iš esmės pakeistas. Vietoj pono, kuris nuo persivalgymo kančių „kėlė peilį prie gerklės, pasirošęs sau gyvybę atimti“¹², vertėjas vaizduoja kortų lošėjo savižudybę. Pakeistas tekstas likęs tik rankraštyje. Ko gero, šis fragmentas kalendoriuje buvo praleistas siekiant išvengti literatūrinių priedų vienodumo, nes 1820 metų Kuržemės kalendoriuje K. F. Watsonas jau buvo publikavęs ilgą hegzametru parašytą eiliuotą kūrinį apie kortų lošėjo nelaimę „Tas ugninis kišeninis laikrodis“ (lat. „Tas uguns karuls“).

Latvių literatūrologijoje K. F. Watsono vertimas daugiau interpretuojamas kaip Apšvietos literatūros pavyzdys bei akcentuojami neabejotinai šiam darbui būdingi, tipologiniai XVIII amžiaus Apšvietos literatūros požymiai. Tačiau kartais atsitinka, kad susidūrus su žymiais žodžio meno pavyzdžiais, esminiu tampa tekstui būdingas nesenstantis pobūdis, universalizmas, kuris suteikia galimybių labai įvairiai išryškinti ir pateikti tekstą. Latvių literatūriniame judėjime „Metai“ sutampa su tomis vertybėmis, kurias aktualizavo ankstyvasis romantizmas XVIII ir XIX amžių sandūroje. Aplinkybės lėmė, jog buvo publikuota buvo tik palyginti nedidelė, tačiau savarankiška poemos dalis, fragmentams priskirtos skirtingos teminių linijų proporcijos, sudėti papildomi akcentai bei padaryta nukrypimų nuo originalo. Tačiau žymiojo K. Donelaičio darbo esmė nebuvo iškreipta – jis tiesiog suskambėjo naujais to meto garsais.

Šaltiniai ir literatūra

1. DONELAITIS, Christian. *Das Jahr in vier Gesängen*. Ein ländliches Epos aus dem Litauischen des Christian Doneleitius, genannt Donalitiuis, in gleichem Versmaass ins Deutsche übertragen von D. L. J. Rhesa, Königsberg, 1818. XXI, 162 S.
2. DONELAITIS, K. Gada jaukums, gada grūtums. [K. F. Vatsona tulk.] In *Vēca un jauna laiku-grāmata uz to 1822tru gadu*. Jelgava, [1821], lap. [33–39].
3. DONELAITIS, K. Gada jaukums, gada grūtums: turpinājums. [K. F. Vatsona tulk.] In *Vēca un jauna laiku-grāmata uz to 1823šu gadu*. Jelgava, [1822], lap. [33–39].
4. DONELAITIS, K. *Metai. Gadalaiki*. No lietuviešu valodas 1994. gada „Baltos lankos“ izdevuma atdzejojis Paulis Kalva. Rīga, 2006. ISBN 9984313255.
5. ELFERFELDS, K. G. *Līgsmības grāmata*. Jelgava, 1804.
6. Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas Rokrakstu un reto grāmatu nodaļa: LDB 5348, LDB 5349, LDB 5350, LDB 5351.
7. No leišu dziesmām. *Latviešu Avīzes*, 1822, nr. 8, 23. febr.
8. *Romantisches Konzept vom Kindheit*. *Deutsche Literaturgeschichte*: von der Anfängen bis zur Gegenwart von Wolfgang Beutin [et al.] Stuttgart;Weimar, 2008. ISBN 9783476022479.
9. STENDERS, A. J. *Dziesmas, stāstu dziesmas, pasakas etc.* Jelgava, 1805.
10. STENDERS, A. J. *Dziesmas, stāstu dziesmas, pasakas etc. ...* Jelgava, 1805.
11. WATSONS, K. F. Dialogs, ievadot K. Donelaiša „gada laiku“ tulkojumū. In *Vēca un jauna laiku-grāmata uz to 1822tru gadu*. Jelgava, [1821], lap. [33–34].
12. WATSON, K. Plan über Art und Weise, wie die Gesellschaft auf die Kultivierung des lettischen Landvolkes einwirken könne. In *Jahresverhandlungen der kurländischen Gesellschaft für Literatur und Kunst*. Bd. 1. Mitau, 1819, S. 45–52.

TRANSLATION OF THE FRAGMENTS OF THE POEM BY K. DONELAITIS
 “GADALAIKI” IN THE CONTEXT OF THE LATVIAN LITERATURE
 OF THE FIRST HALF OF THE 19TH CENTURY

Ināra Klekere

Summary

The paper is dedicated to the translation of the fragments by K. F. Watson of “Gadalaiki” (*The Seasons*) by K. Donelaitis in Latvian, – two opening fragments of the poem in the annual sets of 1822 and 1823 of the calendar of Kurzeme “*Vēca un jauna laika grāmata*” (*Book of an Old and a New Time*), emphasizing the position of this publication in the context of the Latvian literature of the 20-ies of the 19th century.

The Latvian literary theory traditionally interprets the translation by K. F. Watson emphasizing typological literary features of Enlightenment that are common to this work. However, by the time

11 Romantisches Konzept vom Kindheit. In *Deutsche Literaturgeschichte* von Wolfgang Beutin [et al.] Stuttgart; Weimar, 2008, S. 208.

12 DONELAITIS, K. *Metai. Gadalaiki*. No lietuviešu valodas 1994. gada „Baltos lankos“ izdevuma atdzejojis Paulis Kalva. Rīga, 2006, lap. 33.

when Watson's translations were published, the ideas of the Enlightenment to a large extent had been already depleted, and in the Latvian literature influences of the early Romanticism were already noticeable. As it happens in other instances when we encounter distinguished examples of the word art, the text in "Gadalaiki" is also characterised by its timeless nature and universalism opened up possibilities to diverse interpretation and stood the test of time. "Gadalaiki" is related to the new values that were brought to the fore at the turn of the 18th and the 19th centuries into German and a little bit later also into Latvian literature by early Romanticism. In the translation of "Pavasara ligsmība" (*Rejoicing of Spring*) it is testified by the descriptions of revival of the nature and "non-pedagogical" childhood. Statements made against (the source text in Lithuanian; the translation in Latvian) sometimes uncritical attitude of the peasants towards "Germanism" and derogation of one's own nationality bears resemblance to the attitude held by Johann Gottfried von Herder and later by representatives of the early Romanticism towards national identity as a phenomenon that is worthy of attention and research. It is not known whether Watson knew Lithuanian, however, we have to take into account that the bilingual Lithuanian and German edition was used for translation. Watson distinguished the familiarity of both Baltic languages – Latvian and Lithuanian, and according to him the Latvian language was just a "strongly" modified dialect of the Lithuanian language.

Īteikta 2015 m. kovo 9 d.

Priimta 2015 m. kovo 23 d.